

8. ÇOCUK EĞİTİMİ

2024 KATALOG EĞİTİMLERİ

Öğrenirken muhteşem beceriler kazanmaya
ve çok eğlenmeye hazır mısınız?

Tasarım Odaklı Düşünme Becerisi

Bu eğitimle “Tasarım Odaklı Düşünme” disiplinini keşfedecek ve günlük hayattan iş yaşamına ürün, hizmet, faaliyet, sistem tasarlarken fark yaratacaksınız!

Yaratıcı Düşünme Becerisi

Dünya Ekonomik Forumunun yaptığı araştırmaya göre, yaratıcılık, şirketler içerisinde %73 oranıyla en çok talep edilen ve gelecekte de talep edilecek yetkinlikler arasında. Siz de yaratıcı düşünme becerilerinizi güçlendirmek ve eğitim boyunca uygulanacak oyun ve egzersizlerle yenilikçi bakış açısı kazanmak istiyorsanız, bu eğitimi kaçırmayın!

Sanatsal Üretim ve Estetik Becerisi

Sanatın iyileştirici gücü yüzyıllardır birçok kişinin iyi olma halini desteklemiş ve söylenemeyenleri ifade edebilmenin bir yolu olmuştur. Bununla birlikte sanat bize, hayata ve yaptığımız her şeye estetik bir dokunuş yapabilmemizi sağlar. Bu sanatsal eğitimde hem sanat akımlarına ve estetik bakış açısına dair bilgi kazanacaksınız hem de sanatsal bir eser ortaya çıkaracaksınız!

Evrensel Tasarım Becerileri

Bir ortamı, ürünü, eğitimi veya hizmeti küçük bir çocuktan, engelli bir kişiye, herkes için uygun bir tasarıma nasıl dönüştürürsünüz? Bu eğitimde kapsayıcı ve eşitlikçi bir bakış açısı kazanırken, yaptığınız her işi ve tasarımı evrensel tasarım ilkelerine uygun hale getirebilmeyi keşfedeceksiniz. Daha eşit bir toplumun kapsayıcı tasarımlardan geçtiğine inanıyorsanız, bu eğitim tam da size göre!

Hikaye Kurgulama & Oyunlaştırma Becerisi

Oyunlar ve hikayeler insanlık tarihiyle başlar. Bu nedenle ne zaman bir oyun olsa veya hikaye anlatılsa kolaylıkla odaklanır ve her şeyi unutup akışa kendimizi bırakırız. Bu eğitim hikaye kurgulama ve oyunlaştırma dinamiklerini keşfederken, eğlenceli hikayeler ve oyunlaştırma sistemleri geliştirebileceğiniz fırsatlar sunar. Oyuna ve hikayelere var mısınız?

Öğrenmeyi Öğrenme Becerisi

Sürekli güncellenen dünyada ayakta kalabilmek ve akıntıda yüzebilmek için öğrenmeyi öğrenme becerisine sahip olmak gerekiyor. İçinde bulunduğumuz yüzyılda esnek olanlar ve sürekli öğrenenler başarıyı yakalayacaklar. Peki kendi öğrenme sürecimizin farkında mıyız? Nasıl bir öğreneniz? Etkili bir öğrenme planı nasıl oluştururuz? Tüm bu soruların cevapları için harika bir eğitim tasarladık!

Doğayla Bağ Kurma & Odaklanma Becerisi

En son ne zaman doğanın sesini dinlediğiniz ve dinginlik içinde ağaçları keşfettiğiniz bir gün geçirdiniz? Doğa, şehrin karmaşası ve koşuşturmacasında bizi dinginleştiren, içimize döndüren ve iyi olma halimizi destekleyen yegane çözüm. Bu eğitimde, bir koruda veya kapalı bir mekanda (çok tercih etmesek de mümkün) doğayla olan bağlarımızı, iyi olma halini ve çalınan dikkatlerimizi geri kazanabilmenin yöntemlerini konuşuyor olacağız!

Kritik ve Stratejik Düşünme Becerisi

Düşüncelerimizi yönetebilmek, kritik konularda doğru kararlar alabilmek, strateji geliştirebilmek ve ileri düşünebilme becerisi kazanabilmek, iş yaşamını ve hayatımızı çok kolaylaştıracak pratikler. 21. yüzyılın en önemli yetkinlikleri arasında yer alan bu becerileri oyunlarla ve düşünme yöntemleriyle sizler için keyifli hale getirdik.

OYUNLAŖTIRMA

OyunlaŖtırma Nedir ?

- Oyunla ilgili kavramları ve dinamikleri oyun olmayan bir konsepte kullanmaktır.
- İnsanların aktif katılımcı ve dahil olmasını teşvik eder.
- Oyunlar insanların sıradan ya da zorlayıcı gerçek hayat görevlerini tamamlamalarına yardımcı olur.

OyunlaŖtırmanın Avantajları

- Verimliliği artırır.
- Aktif katılımı teşvik eder.
- Uyarıcı ve zorlayıcıdır.
- Eğlencelidir, oyunun kendisi zaten bir ödüldür.
- Beynin aktif çalışmasını sağlar ve öğrenmeyi kolaylaştırır.
- Ödüller, motivasyona ve uzmanlığa ulaştırır.
- İnsanların hata yapmalarına ve hatalarından öğrenmelerine olanak sağlar.

OyunlaŖtırma Nasıl Çalışır ?

- Puanlar & Ödüller
- Rozetler
- Seviye Atlamalar
- Lider Tablosu
- İlerleme Çubukları

OyunlaŖtırma Neden Başarılı ?

- Anlık geri bildirim
- Eğlence ve ilginçlik
- Motivasyon ve İlerleme
- Zorlayıcı ve Ulaşılabilir Hedefler
- Başarının toplumsal kabulü

Oyunlaştırma Nerede Kullanılır ?

- Eğitim
- İş Dünyası
- Pazarlama
- Çalışma ortamı
- Kişisel Hayat

- Fourquare, kullanıcılarını check-in yaptıklarında ödüllendirir.
- Dua lingo ile kullanıcılar yeni diller öğrenerek beceri puanları kazanırlar.
- Nero, her g kahve alındığında bir tane ücretsiz vererek müşterisini ödüllendiriyor.

Oyunlaştırma İle İlgili İlginç Gerçekler

- Dünya'nın en büyük 2000 şirketinin %70'den fazlası en az bir oyunlaştırma uygulaması geliştirmiştir.
- Araçlar, hizmetler ve uygulamalarla birlikte oyunlaştırma 5.5 milyar dolara ulaşmıştır.
- Yetişkinlerin %83'ü günlük hayat aktivitelerini oyunlaştırmanın hayatlarının daha eğlenceli ve ödüllendirici hale getirdiğini belirtmiştir.
- İşverenlerin üçte ikisi, çalışanlarını motive etmek, verimliliklerini arttırmak ve sağlık durumlarını geliştirmek için oyunlaştırmanın etkili bir strateji olduklarını düşünüyorlar.

2-6 YAŞ DÖNEMİ ÇOCUKLARININ GELİŞİM

ÖZELLİKLERİ

Okul öncesi olarak adlandırılan 0-6 yaş dönemi çocuğunun kişilik ve zihinsel gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu dönemdeki çocuklar kişisel ayrılmalar olmakla beraber ortak gelişim özellikleri göstermektedir.

2 YAŞ DÖNEMİ: Psikomotor Gelişim

- Üç tekerlekli bisiklete oturur, ama pedalları kullanamaz. Bisikleti, ayaklarıyla yeri iterek ileri yürütür.
- Büyük düğmeleri ilikleyip çözebilir.
- Kalem genellikle daha sık kullandığı eliyle, başparmağı ile iki parmağını kullanarak ucuna epeyce yakın bir yerden tutar.
- Kendiliğinden, hem dairesel hem de ileri geri karalamalar yapar ve küçüklü büyüklü noktalar çizer.
- 3-5 küple kule yapar.
- Büyük oyuncakları kolaylıkla itip çekebilir, ama önüne bir engel çıktığında oyuncağı yönlendirmede güçlük çeker.

Bilişsel Gelişim

- 2 yaşın sonunda 3-5 kelimelik cümleler kurabilir. Kullandığı kelimelerden çok daha fazlasını anlar.
- İşlem öncesi evredeki bu çocuklar, dış dünyayı, kendi "ben- merkezli" bakış açılarından algılarlar, başka birinin açısından göremezler.
- Resimli kitaplardan çok hoşlanır; en çok beğendiği resimlerde ince ayrıntılara dikkat eder.
- Fotoğraf bir kez gösterildikten sonra, tanıdığı yetişkinleri fotoğrafta ayırt edebilir, genelde kendisini tanıyamaz. Ancak 2 buçuk yaşından itibaren fotoğraflarda kendisini tanıyabilir.
- İstenildiğinde saçını, elini, burnunu, gözünü, ağzını, ayaklarını doğru olarak gösterir.

Piaget ve Bilişsel Gelişim Evreleri

- Piaget mantıklı düşünmenin dört basamağı içerdiğini belirtmektedir.
- Duyusal-motor evre (0-2 Yaş)
- İşlem öncesi dönem (2-7 yaş)
- Somut işlemler dönemi (7-11/12 yaş)
- Soyut işlemler dönemi (11/12 yaş ve üzeri)

İşlem öncesi dönem (2-7 yaş):

- İşlem öncesi dönem 2'ye ayrılır.

- o Sembolik ya da Kavram Öncesi Dönem (2-4 yaş)
- o Sezgisel Dönem (4-7 yaş)

A.Sembolik ya da Kavram Öncesi Dönem (2-4 yaş):

- Dil hızlı gelişir: Dil hızlı gelişir ancak geliştirdikleri kavramlar ve kullandıkları sembollerin anlamları, kendilerine özgüdür, çoğu zaman gerçek değildir.
- Sembolik oyun ve düşünme: Çocuk hayal gücünü kullanarak düşünür. Çocuk gözünün önünde bulunmayan ya da hiç mevcut olmayan nesne, olay, kişi, varlığı temsil eden semboller geliştirmeye başlar.

Örneğin;

- Çubuğu at, cetveli tabanca gibi kullanabilirler.
- Boş çay fincanının içinde çay varmış gibi içmeye başlarlar.
- Hayal dünyalarının çok geniş olması, bu yaş çocuklarının bir başka özellikleridir. Oyunları gözlemlendiğinde, kurdukları hayal dünyasında saatlerce oynadıkları, hayali arkadaşlarıyla ya da oyuncakları ile konuştukları gözlenebilir. Bu dönem çocuklarında, "Cansız ya da düş ürünü varlıklara, canlıymış gibi anlam yükleme" olarak tanımlanan animizm görülür. Örneğin; çocuk, oyuncak ayısı istediklerini yapmadığı için ona darılabilir. Deniz kıyısından çakıl taşı toplayan bir çocuğa, bir taş almak yerine neden birden fazla taş topladığı sorulduğunda, çocuk "canları sıkılmasın" diye cevap verebilir. Oyuncak bebeği balkonda kaldığı için üşüdüğünü ve hastalanacağını düşünerek oyuncak bebeği içeriye alabilir.

Psikososyal Gelişim

- Engellendiğinde karşı çıkar ve söz dinlemez.
- Paylaşmayı bilmez, her şeyin kendisine ait olduğunu zanneder.
- İsteklerini erteleme veya duruma göre değiştirme anlayışı yeterince gelişmemiştir.
- Kolayca kızar, sabırsızdır, öfkelenince ağlar.
- 2 yaşına kadar yalnız oynanan oyun, bu yaştan sonra arkadaş ilişkilerinin başlamasıyla taklit, birbirini seyretme ve birbirinin oyuncağını alma şekline dönüşür.
- Çevredeki olası tehlikelere karşı duyarlı değildir.
- Engellendiğinde öfke nöbetleri geçirebilir.
- Kolayca kızar, sabırsızdır, öfkelenince ağlar.
- Her şeyi kendi istediğince yapmak ister.
- Her denileni reddeder, en sevdiği kelime ' Hayır 'dır. Dil Gelişimi
- yaş çocuğunun konuşması yabancılarca bile kolay anlaşılabilir ancak hala pek çok çocuksu öge içerir.
- Sözcük dağarcığı hızla gelişmektedir. İki sözcüklü cümleler kurabilir.

- Sık sık "Kim?" ve "Niçin?" sorularını sorar.
- 2 buçuk yaşından itibaren kelime dağarcığı 200 ya da daha fazla sözcüğe ulaşır. Beni, bana, ben ve sen zamirlerini doğru olarak kullanabilir.

Tuvalet Eğitimi:

- Tuvalet eğitimine çocuğun ve anne-babanın hazır olduğu bir dönemde başlanması çok önemlidir.
- Her çocuğun tuvalet eğitimine hazır olma yaşı farklıdır.
- Bazıları 18-24 ay (bağırsak-mesane sinir ve kasları yeterince geliştiği dönem) arası buna hazır olma belirtileri gösterirken, bazı çocukları ise 30 aya kadar beklemek gerekebilir.
- Genellikle kız çocukları, erkek çocuklarından daha önce tuvalet alışkanlığı kazanırlar. Bu yetenek kızlarda ortalama 2,5 yaş, erkeklerde 3 yaştır. Yine de tuvalet eğitimi için en doğru zaman onun hazır olduğu andır.

Çocuğunuzun Tuvalet Eğitimine Hazır Olup Olmadığını Nasıl Anlarsınız?

- Çocuk, tuvalet ihtiyacını daha uzun aralıklarda gidermeye başlamışsa,
- Birkaç saat süresince bezi kuru kalabiliyorsa,
- Altı kirlendiğinde rahatsız oluyorsa,
- Kendini ifade edebiliyor ve basit talimatları anlayabiliyorsa,
- Belli sürelerle ve sıkılmadan oturabiliyorsa,
- Tuvalet girdiğinizde o da girmek, sizi izlemek, oturmak, sifonu çekmek, tuvalet kâğıdını koparmak istiyorsa,
- Tuvalet ihtiyacı duyduğunda bunu mimikleriyle, duruşuyla veya sözel olarak ifade etmeye başlamışsa, çocuğun yeterli kas kontrolünü kazandığı düşünülebilir.
- Bunların dışında, çocuğun eğitime duygusal olarak da hazır olması gerekir. Eğer direniyorsa, onu zorlamayın! Sadece biraz daha zamana ihtiyacı olabilir. Zorlayıcı bir tuvalet eğitimi, çocuğun kendini kötü hissetmesine yol açar, kalıcı problemlere, kabızlığa yol açabilir.

Tuvalet Eğitimi Sırasında Nelere Dikkat Etmeli?

- Çocuğunuzun lazımlığını tuvalete kolaylıkla ulaşabileceği bir yere koyun.
- Çocuğunuzun kakasından iğrenir ya da burnunuzu tıkararak rahatsız olduğunuzu belirtir davranışlarda bulunursanız, çocuğunuz bu normal yaşamsal ihtiyacının ayıp, kötü bir şey olduğunu düşünecektir. Ona, mutlaka bunun çok normal ve herkes tarafından yapılan bir şey olduğunu anlatmanız gerekir.
- Çocuk, çiş geldiğinde oturağı kullanması konusunda cesaretlendirilmelidir. Bu eğitimin gereklerini hemen yerine getirmesini beklemek çocuk açısından ciddi bir baskı olacağından teşvik için, küçük ödülleri pekiştirme aracı olarak kullanabilirsiniz.
- Çocuk, düzenli olarak yatağa girmeden önce tuvalete götürülmelidir.

- Her çocuk tuvalet eğitimi sürecinde ara sıra altına kaçırabilir. Bu durumda çocuğa kızılmamalı, ayıplanmamalı, cezalandırılmamalıdır. Kaslarını kullanmayı öğrenirken kaçırmalar olağandır ve biraz zaman alabilir.
- Gece kuruluğu nadiren gündüz kuruluğu ile aynı anda başlayabilse de, çoğunlukla gerçekleşmesi daha uzun sürebilir. Aileler, gün içinde çocuklarına bez bağlamazken geceleri bez bağlayarak uyutmaktadırlar. Oysa bu şekilde başlanmış tuvalet eğitiminin çocuğa verdiği mesaj şudur: 'Gündüz altına yapmamalısın ama gece yapabilirsin.' Bu mesajı alan ve böyle şartlanan çocuğa kalıcı ve doğru tuvalet alışkanlığını kazandırmak neredeyse imkânsız hale gelir.
- Yatmaya hazırlanan çocuğa çok sulu gıdalar vermemek, aşırı hareketliliği engellemek ve uykudan önce tuvalet ihtiyacını gidermek önemlidir; ayrıca, gece belli bir saatte çocuğu tuvalete kaldırmak gerekir.
- Dikkatli aileler, çocuk uyumakta iken tuvalet ihtiyacının olup olmadığını iyi bir gözlemle fark edebilirler. Böyle bir durum söz konusu olduğunda uyuyan çocuk huzursuzlaşır, çok sık kıpırdar, yatakta döner. Bu tarz bedensel ifadeler önemli ipuçlarıdır ve tuvalete kaldırmak için uygun anlardır.
- İş kolaylaştıracak bir diğer yöntem, bu eğitim sırasında çocuğun gözlemleyeceği uygun bir model sunmaktır. Bu model anne ya da baba veya abi-abla gibi aile bireyleri olabilir ama model olacak kişi mutlaka çocukla aynı cinsiyette olmalıdır.
- Çocuk modelle beraber tuvalete gitmeli ve onu izlemelidir. Bu gözlem, sözle anlatılamayacak pek çok talimatı anlamasını kolaylaştıracaktır çünkü çocuklar gördükleri değişik davranışları yapma eğilimindedirler. Dolayısıyla böyle bir modellemenin ardından hevesle aynı davranışı yapmak isteyecektir.
- Tuvalet eğitiminin tamamlanması çocuktan çocuğa değişmekle birlikte çocuğun 5 yaşına kadar altını ıslatmamayı, 4 yaşına kadar da altını kirletmemeyi öğrenmesi beklenir.

3 YAŞ DÖNEMİ: Psikomotor Gelişim

- Merdivenden yukarı ayak değiştirerek çıkar ve aşağı inerken her basamakta iki ayağını bitişirir.
- Koşarken ve büyük oyuncakları itip çekerken önüne çıkan engelleri aşabilir, köşeleri dönebilir.
- Pedalları kullanarak üç tekerlekli bisiklete binebilir.
- Ayak bileklerini çapraz koyarak oturabilir.
- 9 ve daha fazla küple kule yapabilir.
- İpliğe büyük tahta boncuklar dizebilir.
- Makas kullanabilir.
- Kalemi sık kullandığı eliyle başparmağı arasında ucuna yakın tutar ve el hareketlerine egemen bir biçimde ustaca kullanabilir.

Bilişsel Gelişim

- Konuşurken ses tonunu duruma göre değiştirebilir.
- Adını, soyadını, cinsiyetini ve yaşını söyleyebilir.

- Öyküleri büyük bir dikkatle dinler.
- Bildiği birkaç çocuk şiirini ezbere okuyabilir.
- 10'a kadar ya da daha fazla ezbere sayabilir

PIAGET'NİN Sembolik ya da Kavram Öncesi Dönem (2-4 yaş) ÖZELLİKLERİNE GÖRE;

Objeleri sadece tek bir özellikleri açısından sınıflandırılabilirler. Örneğin; renklerine göre sınıflandırma ya da biçimlerine göre Sınıflandırma gibi. Bir özellik bakımından farklı olan nesnelerin farkını göremezler. (Örneğin; yeşil üçgenlerle yeşil kareleri bir arada gruplayabilir.)

Mantık yürütmede tümevarım ya da tümdengelim yollarını kullanamazlar. Mantıkları değişken ve yüzeyseldir. Tek yönlü düşünürler.

Örneğin; kedi dört bacaklı, tüylü ve küçük bir hayvandır. Bu da dört bacaklı, küçük ve tüylü bir hayvan, o halde bu da kedidir diyebilir.

- Çocuk birbirleriyle her zaman ilişkili olmayan durumlar arasında bağ kurmaya çalışır.

Örneğin; annesi hastanede doğum yapan bir çocuk annesi eve bebekle geldiği için annesinin hastaneye her gidişinde eve bir bebekle döneceğini bekleyebilir.

Dil Gelişimi

- Cümleleri daha dramatik hale gelmiştir.
- 300 civarında kalıma hilmekte ve kendi kendine uzun süren konuşmalar yapmaktadır.
- Yeni kelimelere karşı büyük bir istek ve ilgi duyar.

Psikososyal Gelişim

- Çevreyi derli toplu tutmaya özen gösterir.
- Oyun sırasında kendi kendine konuşma giderek azalır ve yerini başkalarıyla konuşma alır.
- Başka çocuklarla uyum içinde oynayabilir.

4 YAŞ DÖNEMİ Psikomotor Gelişim

- Ayak değiştirerek büyük bir rahatlıkla merdivenlerden inip çıkabilir.
- Fırlatma, tutma, sektirme gibi top oyunları oynayabilirler.
- Diş fırçalama, giyinme, ayakkabı bağlama gibi eylemler anne babanın ufak yardımlarıyla başarılabilir.
- Kalemi yetişkin gibi tutar ve başarıyla kullanır.
- Gözlerini ayrı ayrı kapatabilir ve tek gözle kaldığında bazı nesneleri toplayabilir.
- Taklit ederek sağ ve sol elini tam olarak açar ve baş parmağını her bir parmağına dokundurabilir.
- Çizdiği insan resminde baş, kol, bacaklar ve parmaklar belirgindir.

Dil Gelişimi

- Kelime haznesi, ortalama 1500 sözcüğe ulaşmıştır. 4. Yaş boyunca bu rakam 2500'e ulaşacaktır. Bir seferde sekiz kelimeyi birbirine bağlayarak, ayrıntılı hikâyeler anlatabilir.
- Anlatımları, yalnızca başından geçmiş olaylara dair değil, aynı zamanda rüya ve imgeleriyle ilgili de olacaktır.
- Konuşmasının çoğu gayet açıktır. Bununla birlikte 5 yaş ortalarına kadar F, V, S ve Z sesleri hala sıkıntı verebilir.
- Dil bilgisi hataları azalır.
- Bir kısmı doğru, bir kısmı hayal ürünü uzun öyküler anlatırlar.
- Şarkı, tekerleme söylemek, duydukları şeyleri tekrar etmek gibi alışkanlıklar oluşur.
- Adını, soyadını, ev adresini ve yaşını söyleyebilir.
- 20' ye kadar ezbere sayabilir, nesne sözcük arasında eşleştirme yapabilir, yaptığı eşleştirmeler ile 4 ya da 5'e kadar sayabilir.

Psikososyal Gelişim

- Yaşıtlarıyla oyun oynamaktan ve masal dinlemekten çok keyif alırlar.
- Arkadaşlarıyla düzenli olarak iletişim kurar. Hatta bir "en iyi arkadaş? seçmiş olabilir. Genellikle fakat her zaman değil- seçilen çocuk aynı cinsiyetten olacaktır.
- Gerçek hayatı taklide dayanan oyunlar daha karmaşıklaşır. İnatçı bir görüntü sergiler ve bağımsızlığına çok düşkündür ve kendi isteğiyle hareket etmek ister.
- Dramatik oyunlar sergilediği kılıktan kılığa girdiği oyunları tercih eder.
- Hayal dünyası oldukça aktif olmaya devam edecektir. Gerçek ile hayali olanı ayırt etme yeteneği önemli ölçüde artar.
- Duyguları ve çevresindekilerin duygusal ihtiyaçlarını anlamaya başlar.
- Cinselliğin daha çok farkında olmaya başlar. Kızlar ve erkekler arasındaki farklılıklar hakkında sorular sormaya başlayabilir, cinsel bölgelerini inceleyebilir ve diğer çocukların özel bölgeleri hakkında merakını ifade edebilir.

Bilişsel Gelişim

- Yakın geçmişteki olayları, olup bitenler arasında ilişki kurarak anlatabilir.
- Nesneleri ismini söylediği nesneye dokunup nesne-sözcük arasında birebir eşleme yapabilir.
- Şakalardan, fıkralardan zevk alır, uygunsuz sözlerden, ifadelerden ve argodan hoşlanır.

B. Piaget'nin sezgisel dönem (4 -7 yaş) özelliklerine göre;

- Piaget'e göre sezgisel dönemdeki çocuklar özelden özele akıl yürütme yaparlar. Bu olayları yalnızca geçirdiği yaşantılara bağlı olarak tek yönlü düşünebilme özelliğidir.

Örneğin; her sabah kahvaltısında yumurta yiyen bir çocuk, başkasının evinde kaldığı bir gecenin sabahında yaptığı kahvaltıda yumurta yememiştir. Annesi, "kahvaltı yaptın mı?" diye sorduğunda çocuk "kahvaltı yapmadım" (yumurta yemediği için) demiştir.

- Piaget'e göre işlem öncesi dönemdeki çocuklar, bir nesnenin görünüşündeki herhangi bir değişikliğe karşın aynı kalabileceğini kavrayamazlar. Korunumun çocuklar tarafından anlaşılması, bilişsel gelişimle ilgili olarak üzerinde en çok araştırma yapılan konulardan biridir.
- Miktar korunumunun kavranmasına ilişkin bir örnek: eşit aralıklarla dizilmiş eşit sayıda iki sıra boncuk çocuğa gösterildikten sonra, sıralardan birindeki boncukların arası açılır ve hangi sırada daha çok boncuk olduğu sorulur. Miktar korunumunu henüz kazanmamış çocuklar, geniş aralıklı sıradaki boncukların daha çok olduğunu söylerler.

5 YAŞ DÖNEMİ Psikomotor Gelişim

- Kalemi iyi kullanır.
- Dişlerini fırçalayabilir.
- Kendisi giyinir, ancak düğme ve bağcıklarda yardım ister.
- Daire, üçgen, artı gibi şekilleri kopya edebilir.
- Üç veya daha fazla parçadan oluşan insan resmi çizebilir.

Dil Gelişimi

- Saymaya başlar.
- Temel renkleri bilir.
- Bazı basit kelimeleri açıklayabilir.
- Harfleri tanıyabilir.
- Basit öyküler anlatır.

Psikososyal Gelişim

- Anaokuluyla birlikte yeni beklentiler ve kurallarla tanışır.
- Vücudunu merak eder.
- Diğer çocukların veya kardeşlerinin yaptığı şeyleri yapmak ister.
- Bebeklerin nereden geldiğini merak edip sorabilir.
- Doğru, yanlış gibi kavramları öğrenir.
- Kendi duygularını kelimelerle daha iyi anlatabilir.
- Oyun sırasında daha yaratıcıdır.

Bilişsel Gelişim

- Zihinsel kıyaslama yapmazlar.

- Mantık henüz gelişmemiştir.
- Konuşması oldukça akıcıdır. Dil bilgisi kurallarına uyan ifadeler içerir.
- Kendine öykü okunması veya anlatılması çok hoşuna gider, sonradan kendi başına öyküyü tam ayrıntılarıyla oyununda canlandırır.
- Somut isimleri nesneyi kullanarak tanır.

ÇOCUĞUNUZUN KARAKTER OLUŞUMUNDA **NELER ETKİLİ ?**

Genlerimizle belirlenmiş olan karakterlerimiz 6-7 yaşına kadar şekillenir.

Çocuklar kendilerine has kişilik özellikleriyle dünyaya gelirler. Bu nedenle her çocuk farklı özellikler taşır. Aynı ailede büyüyen kardeşler arasında bile kişilik özellikleri açısından çok büyük farklar olabilmektedir. Hatta tek yumurta ikizi olan kardeşler bile birbirlerinden farklı özellikler göstermektedirler. Çocuğun karakter oluşumunda etkili olan belirleyici kriterleri Psikolog Serap Duygulu anlatıyor.

Karakter, bir kişilik yapısıdır ve bu yapı genel hatlarıyla daha doğmadan belirlenmiş haldedir. Sahip olunan pek çok özellik gibi kişilik özellikleri de genler yoluyla belirlenir. Bunun üzerine ilk çocukluk aşamalarında başka bazı özellikler eklenir ve bireyin karakterinin önemli bir bölümü erken çocukluk dönemi olan 6-7 yaşları civarında tamamlanmış olur.

Son yıllarda özellikle eğitim anlamında çok kullanılan “7 çok geç” sloganı bu açıdan çok önemlidir ve çok doğru bir anlamda kullanılmaktadır. Gerçekten de bireyin hem kişilik hem de bilişsel özelliklerinin % 80’i 7 yaşından önce tamamlanmış olmaktadır. Dolayısıyla bir çocuğa kazandırılacak ne varsa erken çocukluk olarak tanımlanan 0-6 yaşlar arasında değerlendirilmelidir.

Karakter oluşumunda etkenler

Genlerimiz yoluyla belirlenmiş olan karakterlerimiz en geç 6-7 yaşına kadar büyük bir oranda şekillendikten sonra geri kalan ne varsa ailemiz ve çevremizden gördüklerimizle, öğrendiklerimizle oluşuyor. Özellikle okul öncesi dönemde en etkili faktör önce aile, sonra okul olarak öne çıkıyor. Bu dönemler çocuklarda taklit eğiliminin dikkat çektiği dönemlerdir. Çocuk ilerde kendisiyle özdeşleştireceği pek çok davranış biçimini bu yaşlarda, başkalarını taklit ederek öğreniyor. Çocuk kendi davranışlarını ve bu davranışlara karşılık gelen tepkileri değerlendirerek, kişilik oluşumunda önemli adımlar atmaya başlıyor. Toplum içinde kim olduğunu, ondan kim olmasının beklendiğini, hangi davranışlarının kabul görüp hangilerinin reddedildiğini belirlemeye çalışıyor. Bu aşamalar sırasında kendi toplumsal kabul değerleri ve beğenileri oluşuyor.

Bütün bu aşamalar aslında zincirleme olarak birbirini hem etkiliyor, hem de tetikliyor. Bir davranış bir diğeri getiriyor. Burada ailenin ve çocuğun içinde yaşadığı toplumun etkisi çok büyük. Çocuğun kişiliğinde doğrudan önemli bir pay sahibi oluyorlar. Dolayısıyla sağlam karakterli bir çocuk istiyorsak sağlam temelleri olan toplumlar ve aileler olmak zorundayız.

Karakter oluşumunda ailenin önemi

Çocuğun her türlü gelişimde en temel faktör ailedir. Özellikle aileleri gözlemlediğimizde tipik bazı ortak tutumlar görüyoruz:

- Aşırı koruyucu aile tipi: Anne babanın aşırı koruyucu ve kollayıcı olduğu bir aile içinde başkalarına bağımlı ve kendine güvensiz çocuklar yetişmektedir.
- Aşırı hoşgörü ve özen gösterme: Her tür doğru ya da yanlış davranışında kayıtsız şartsız hoşgörüyle cevap alan bir çocuk bencil olacak ve herkesin her ortamda dikkatini çekmeye, bütün ilgiyi üzerinde toplamaya çalışacaktır.
- Reddetme: Bazen bir çocuk ailesi tarafından bir takım sebeplerle reddedilir. Fiziksel ve psikolojik olarak ihtiyaçları ya karşılanmaz ve görmezden gelinir ya da düşmanca davranışlar sergilenebilir. Gelecekte her şeye ve herkese karşı düşmanca davranacak çocuklar bu tip ailelerde yetişmektedir.
- Baskı altına alma: Çocuğun her yaptığı, her söylediği sürekli eleştirilerek çocuk uyarılır ve dışlanır. Böyle bir ailenin çocuğu isyankar bir yapıda ve aşağılık kompleksine sahip olarak yetişecektir.
- Çocuğun her dediğini kabul etme: Çocuğun mutlak egemenliğinin olduğu böyle bir aile yapısında yetişen çocuklar zamanla çevrelerindeki diğer insanlar üzerinde de üstünlük kurmaya çalışırlar.
- Çocuklar arasında kıyas ya da ayırım yapma: Maalesef bazı aileler çocuklar arasında tercih yapmakta ya da birbirleriyle kıyaslanmaktadırlar. Bu tip bir davranış çocukta yetersizlik ve aşağılık duygularına yol açmaktadır.
- Hoşgörü ve kabul etme: Her şeyde olduğu gibi burada da abartıya kaçmayan bir hoşgörü ve çocuğu kabul etme, onu bütün özellikleriyle kabul etmek anlamına gelir. Yanlışlar elbette yine olabilir ama ailenin tutarlı ve anlayışlı tavırlar içinde olması doğru yönü belirlemede çok önemlidir. Kendine güvenen, yapıcı, olumlu, sosyal ilişkileri sorunsuz çocuklar bu tip ailelerde yetişirler.

Bu açılardan bakıldığında çocukların karakterlerinin oluşumunda temel belirleyicinin aile olduğu daha net olarak görülmektedir.

Karakter oluşumunda okulun önemi

Okul, aileden sonra en önemli eğitim yuvasıdır ve bir çocuk için sosyal çevreye açılan ilk kapıdır. Dolayısıyla da çocuğun kişiliğini biçimlendiren önemli bir sosyal kurumdur.

Burada da çocuk; işbirliğini, kuralları ve kurallara uymayı, paylaşmayı, üretmeyi, hem bir birey olmayı, hem de bir birey olarak topluma ait olmayı öğrenerek, bütün bunları kişiliğinde harmanlama becerisi geliştirecek ve kendi olmaya çalışacaktır. Günümüzde eğitimin en önemli amacı, bireyi yetişkin rollerine hazırlamak ve kendisini yönetebilme becerilerini geliştirmesine yardımcı olmaktır. Bu da ancak çocuğa bağımsız düşünme becerisini kazandırmaktan geçer.

Okul dönemi, çocuklar açısından aynı zamanda bir gruplaşma çağıdır. Çocuk bir takım gruplara katılarak hem onların davranışlarını ve düşüncelerini benimser ya da reddeder hem de kendi düşünce ve davranışlarını onların kabulüne sunar. Toplumsal onay almaya çalışır. Burada kabul gören her davranış çocuğun kişilik özelliği olarak ve davranışları olarak netleşecektir. Okul dönemleri çocuk için arkadaşlık, paylaşmak, kimlik arayışları gibi pek çok farklı alanda olgunlaşmasını da sağlayan bir eğitim kurumu olduğundan önemli bir etkiye sahiptir.

ÖNCE ANAOKULUNA, SONRA OKULA

Anaokulu Eğitimi Neden Gerekli?

Anne kucağındaki yoğun ilgiden sonra, anaokulu ortamı çocuk için dünyaya açılan yepyeni bir penceredir. Daha henüz oyun çocuğu iken, önlük giymek, sabah erken kalkıp okula gitmek ve daha önemlisi annesinden uzaklaşmak çocuklar için pek de cazip değildir.

Eğitimci uzmanlar, anaokulu eğitimin önemi üzerinde ısrarla duruyorlar. Çünkü çocuğun tanımadığı diğer bir ortamdaki değişik insanlara uyum sağlamaya çalışması, ilkokula başlarken daha uyumlu davranmasını temin ediyor. İnsanın gelişimini çevre ve kalıtım oldukça etkiler. Kalıtım yoluyla doğuştan getirilen özellikleri, kontrol etmek mümkün değil. Öte yandan, eğer çocuğa okul öncesi dönemde, belli özellikleri ve davranışları kazandıramazsanız, sonraki yıllarda bu açığı kapatmak oldukça güç bir hale gelir. Yapılan araştırmalara göre, 0- 1 yaş duygusal, 1-4 yaş sosyal, 0-6 yaş fizik, zihin ve kişilik, 0-10 yaş dil gelişimi açısından oldukça önemli. Duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen, girişimci, kendi ve başkalarının haklarına saygılı nesiller yetiştirilmesi açısından okul öncesi eğitiminin önemi büyük.

Sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip çocuklar yetiştirmek, onların gelişim özelliklerini ve ihtiyaçlarının neler olduğunu bilmeye bağlı. Çocukların özelliklerini, neler hissettiklerini bilmeden yapılan bir eğitim, elbetteki yanlış olur. Bu çağda çocuklar henüz kendi gelişim özelliklerini, ilgi ve yeteneklerini tanımazlar ve düşüncelerini ifade etmekte zorluk çekerler. Bu nedenle anne babaların bilinçli davranmaları gerekir.

Okula Hazır Olmak

Okula hazır olmanın şartlarından birisi, çocuğun kendi yaşamına uygun, zihinsel gelişim düzeyine erişmesi. Eğer bu açıdan ailenin veya öğretmenin bir kuşkusu varsa, çocuk ruh sağlığı ile ilgili bir yerde, çocuğun davranışlarının izlenmesi iyi olacaktır. Her hastalıkta olduğu gibi, erken tanı zihinsel tedavi açısından oldukça önemlidir. Anaokuluna başlayan bir çocuktan anne ve babası, ilkokul öncesi bazı şeyleri öğrenmesini, örneğin kendi ismini okuyup yazabilmesini bekler. Çocuğun başarısı neredeyse, öğrendikleriyle eş değerde tutulur. Öğrenme zorluğu çeken bazı çocuklarda, aslında bir hastalık sayılmayan "hiperaktivite" gözlemlenebilir. Sürekli hareket halinde olan bu çocuklar, sınıfta sık sık olay çıkarırlar. Uzun süre oturarak öğretmeni takip edemezler. Dikkatlerini kısa bir süre için de olsa, bir oyun veya bir konu üzerinde toplayamazlar. Çocukların bu tür özelliklerinin ortaya çıkabilmesine anaokulu eğitimi olanak verir. Eğer çocukta öğrenme zorluğu veya hiperaktivite denilen aşırı hareketlilik özellikleri varsa, sınıf öğretmeni tarafından bu durum farkedilerek, özel eğitim uygulanmasına başlanır.

Anneden çocuğa 5 altın öğüt

- 1-** Anaokuluna giderken trafik araçlarına dikkat et. Servise inip binerken, karşıdan karşıya geçerken büyüklerinden yardım iste.
- 2-** Anaokulu çevresinde satılan besinler sağlığına uygun olmayabilir. Bizden istersen, sana bunları daha temiz ortamlardan satın alabiliriz. Sakın bunları açık yerlerden satın alma.
- 3-** Okulda veya çevrede bilmediğin içeceklerden sakın ha satın alma. Eğer çok susadıysan, kapalı meyva sularını tercih et.
- 4-** Tuvalete girip çıkarken, mutlaka senin yanında bulundurman için verdiğim sabunu kullan.

5- Sınıf arkadaşların hasta olduğunda, onların hastalıklarının bulaşıcı olup olmadığını öğren. Gerekirse biz öğretmenle ortak hareket eder, bir çocuk doktoruna giderek bu hastalığı kapıp kapmadığını öğrenebiliriz.

Disiplinin Azı Yarar, Çoğu Zarar

Anne ve babaların evde çocuklarına uyguladıkları disiplinde tutarlı olmaları, çocuğun ilerideki yaşamda kişilik oluşumunu derinden etkiliyor. Gerek annenin, gerekse babanın her konuda tutarlı ve kararlı bir tavır içerisinde olmaları, çocuğun sorumlu davranmasını, kendi kendini davranışlarından sonra yargılamasını sağlar. Böylece çocuk davranışlarına ane babadan asıl tepki alacağını da bilincine varır. Davranışlar ve sonuçlar arasında bir ilinti kuran çocuk, zamanla istenmeyen davranışlarda bulunmaktan çekinir hale gelir. Ancak bu hiç bir zaman, çocuğa fiziksel cezalar vermek anlamına gelmez. Yapılan araştırmalara göre, çocukluk döneminde anne babasından fiziksel ceza aldığını belirten gençler, ileride kendileri de anne baba oldukları zaman aynı şeyi uyguluyorlar. Bir başka deyişle küçükken anne babasından dayak yiyen çocuk, ileride kendi çocuğuna da dayak atıyor. Fiziksel cezalandırma, çocuğun kendine olan öz güveninin sarsılmasına neden olan en büyük faktörlerdendir. Özellikle babaların çocukla sözlü iletişim yerine, dayak vasıtasıyla iletişim sağlamaya çalışmaları, çocuğun anne babasına yakınlığını olumsuz yönde etkilemekte. İleriki yıllarda ise, bu olumsuz duyguların yanısıra utangaçlık, güvensizlik gibi davranışlar da ortaya çıkmakta.

ÇOCUK EĞİTİMİ 3. ÖĞRETMEN SEMİNERİ

Çocuğun yaşına, gereksinimlerine, yetenek ve ilgilerine uygun oyuncakları seçmek önemlidir. Oyuncak seçimini doğru yapabilmek için, yetişkinin çocuğu iyi tanınması, gelişim aşamaları ile bu aşamaların özelliklerini çok iyi bilmesi gerekir.

Çocuğun oynadığı oyunların türleri ve oynayış biçimleri, oynadığı oyuncak- lar, onun içinde bulunduğu yaşa ve gelişim evresinin özelliklerine göre değişiklik göstermektedir.

0-2 Yaş: 0-2 yaşlar arasında çocuk genellikle tek başına oynar. Kendini ve çevresini gözleriyle, elleriyle, bedeniyle tanımaya çalışır ve gördüğü bazı şeyleri taklit ederek dener ve tekrar tekrar yapar. Başka çocuklarla oynamaz, ancak kısa süreler onları izler veya yanlarında oynar. Çevresindeki objeleri çekerek, çarparak, sallayarak onları keşfetmeye çalışan çocuğun oyunları serbest ve kendiliğindendir. Bu dönemdeki çocuk bir elinden diğerine kolayca geçirebildiği renkli halkalardan, plastik küplerden ve dolgu oyuncaklardan hoşlanır. Ses çıkaran plastik şeyler, ses kutusu, çingirak, küçük toplar, bez kitaplar, bloklar ve ipi- ni çekince kendisiyle beraber yürüyen itme çekme oyuncaklar ilgisini çeker.

3 Yaş: Büyük kaslar hayli gelişmiş olduğundan, takla atar, yüksek yerlerde yürümeyi dener, üç tekerlekli bisiklete biner, topa tekme atabilir. Çok aktif olduğundan herşeyi hızla ve yaratıcı biçimde gerçekleştirir. Yeni oyunlar yaratır ve uygular. Temsili oyunlarda, çeşitli kıyafetlere girip değişik tipleri canlandırmayı sever. Evcilik, bakkalcılık, postacılık ve doktorculuk oynar. Bu yaşta çocuklar, mutfak malzemeleri, bahçe araç gereçleri, legolar, renkli dominolar, minyatür hayvanlar, artık materyaller, bebekler, marangozluk aletleri, su, kum, kil, hamur, çamur ile oynamaktan zevk alırlar. Bu dönemde yaratıcılığa fırsat veren her türlü yapı materyali, çocuk için bir oyun aracıdır.

4 Yaş: Çocuk kıvrak zekasının yanında elleriyle de çok beceriklidir. Ne olduğu kolayca anlaşılabilen resimler yapar, yapılar kurar, kendi yaptığı şeylere hayranlık belirtir. Kitaplara özel bir düşkünlük başlar. Bu kitaplar, genellikle, hayal gücünü uyaran kitaplardır. Bu yaştaki çocuk üç-dört çocukla, uzun süre, hatta bir günden ötekine devam eden oyunlar oynar. Hayal gücü daha çok gelişmiştir. Anne ve babalarının giysilerini giymekten hoşlanırlar. Minyatür ölçülerde çekiç, kerpeten, testere, çivi, tahta parçaları, bebekler, bebek evleri, kuklalar, bahçe aletleri, legolar, artık malzemeler, yetişkin kıyafetleri, hamur bu dönemin zevkle oynanan oyuncaklarıdır.

5 - Yaş: Çocuğun oyunu bir yaş öncesine kıyasla daha durgunlaşmış ve oynadığı temsili oyunlar azalmıştır, bunlar yerine, çocuk daha dar çevrede oynanan, sınırları kısıtlı oyunlar oynamaya başlamıştır. Bedensel etkinlikler yoğunluk kazanır, çocuk kaslarını özellikle açık hava etkinliklerinde, büyük bir kıvraklıkla kullanır. Oyuncak olarak masa oyuncakları, yapı oyuncakları, kesme yapıştırma malzemeleri, boya kalemleri, bul-yap, evcilik malzemeleri, top, ip, artık malzemeler, hamur, legolar, resimli hikaye kitapları bu yaş çocuğunun ilgisini çeker.

6 - Yaş: Bu yaşta çocuk her türlü oyunda çok yoğun çalışır. Sakin etkinliklerden, boyama, kesme, yapıştırma işleri ve çizimler yapmayı sever 6 yaşındaki çocuk kaybetmekten hiç hoşlanmadığı halde, sürekli olarak yarışmalı, çekişmeli oyunları tercih eder. Kartlarla oynanan çeşitli zeka oyunlarına yönelir. Çeşitli bedensel hareketler yapmayı severler. Masa oyuncakları, taşıt araçları, evcilik malzemeleri, artık materyaller, zeka oyuncakları, hamur, bisiklet, legolar, boya kalemleri, kesme yapıştırma malzemeleri, top, ip, resimli hikaye kitapları bu yaştan zevkle oynayacağı oyuncaklardır.

Okulöncesi dönemde eğitim ve öğretim oyunla iç içedir. Okulöncesi eğitim kurumlarında oyun saati için doğru bir zamanlama yapabilmek, oyunun çocuklar tarafından ilgi görmesi bakımından çok önemlidir. Bu nedenle oyun etkinliklerinin planlanması ve uygulanmasında dikkat edilmesi gereken bazı özellikler vardır.

Eğitimci çocukların herbirini çok iyi tanımalı, gelişim özelliklerini bilmelidir. Örneğin, konuşma problemi olan ve bundan dolayı grup içinde rahatsızlık duyan bir çocuk, tekerleme tekrarı oyununda zorlanmamalıdır.

Eğitimci çocukların yaşlarına göre gelişim özelliklerini bilmeli, yaş gruplarına ve gelişim özelliklerine uygun oyun seçmelidir. Örneğin, üç yaşındaki bir çocuk makasla kesebilir mi? Topu havaya atıp, tekrar yakalayabilir mi?

Eğitimci, belirlenen oyun için uygun gruplar oluşturmalıdır. Liderlik özelliği olan birkaç çocuğu aynı gruba almamalıdır.

Oyun için doğru bir zamanlama yapılmalıdır. Çocukların yemeklerini yemiş, uykularını almış, neşeli oldukları zamanlar, oyun için daha uygundur.

Seçilen mekan oyun için uygun olmalıdır. Geniş bir alanı gerektiren oyun sınıf içinde oynanırsa özelliğini kaybedebilir.

Oyun için gerekli olan oyuncak ve oyun araçları eksiksiz, sağlam, ilgi çekici ve çocuk sayısı için yeterli olmalıdır.

Eğitimci planlanan oyunu önce kendisi çok iyi bilmelidir. Çocukları oyun oynama namaları için desteklemeli, ancak oyunu denetimi altında tutmaya çalışmamalıdır. Oyunda özellikle çocukların yaratıcılıklarını engellememeye özen göstermelidir.

Eğitimci yeni bir oyun öğretimine çocuğun yabancı olmadığı oyunlar ve oyun araçları ile başlamalıdır.

Eğitimci oyunu planlarken, oyun mekanı, oyun araç gereçleri, oyundaki roller, çocukların bu oyun hakkındaki duygu ve düşünceleri, oyunda yapmak istedikleri konusunda onların önerilerini almalı, birlikte karar vermeye özen göstermelidir.

Çocuğun gelişiminde önemli yeri olan oyun ve oyuncaklara, anne-baba ve eğitimcilerin gereken önemi vermeleri gerekir. Çocuğun oyununa saygı göstermek, oyun oynaması için yer, zaman ve fırsat yaratmak, oyununu bozmamak, oyunlarında ürettiklerine ilgi göstermek, zaman zaman yalnız, zaman zaman ar- kadaşlarıyla oynamasını sağlamak, çocuğun oyununa katılmak, oyuncacı sadece ödüllendirme aracı olarak kullanmamak yetişkinlerin, çocuk eğitiminde göz önünde tutmaları gereken temel ilkelerdendir.

GELİŞİM VE ÖĞRENME

GELİŞİM PSİKOLOJİSİ

Doğum öncesinden yürümeye...

KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR

Evren, canlılar ve insan

Psikoloji= Ruhbilim "Ruh" ve ruhlar

Gelişim psikolojisi (developmental psychology)

Öğrenme: neyi, niçin, nasıl

KALITIM VE ÇEVRE

**Büyüme ve
Değişme**

Hepimiz, döllenmiş tek bir yumurta olarak hayata başlarız ve ölünceye kadar sürekli değişiriz.

Bedensel gelişim

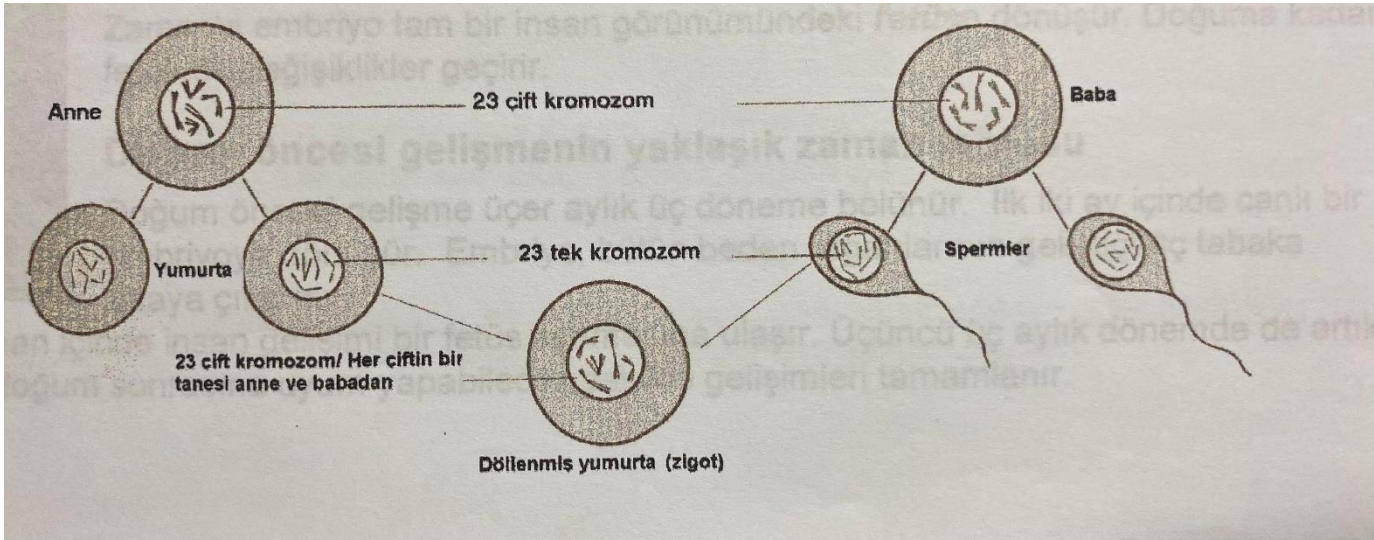
Algısal gelişim

Bilişsel gelişim

Duygusal gelişim

Çocuğun bedensel gelişimi

Bedenimiz milyonlarca hücreden meydana gelir. Bunların hepsi her organ için gerekli tüm bilgileri bulunduran tek bir döllenmiş yumurtadan çoğalır. Bu bilgiler 23 çift kromozom hücresinin çekirdeğinde bulunur.

Doğum öncesi gelişme

Bir kadın doğumdan ölümüne kadar yaklaşık 500.000 yumurta üretir. Bir yumurta insan bedeninin en büyük hücresidir; yaklaşık bir toplu iğne başı büyüklüğündedir.

Bir yumurta döllendiğinde, kromozom çiftleri birleşerek zigot denilen tek bir hücre meydana getirir. Bu hücrenin yarısı anneden yarısı babadan gelir (23 kromozom).

Bu tek hücre hızla bölünmeye başlar, her defasında bir önceki hücre sayısını ikiye katlar. Bir hücre bölündüğünde her iki hücreye de bütün özellikler (kromozom seti) geçer... Sonunda tek bir hücreden binlerce değişik hücre yapısına sahip bir organizma ortaya çıkar.

Gelişim içinde, bölünen hücreler çok farklı dokulara dönüşmeye başlarlar. Hücrelerin farklılaşmaya başladığı andan itibaren, anne karnındaki canlı embriyo adını alır.

Zamanla embriyo tam bir insan görünümündeki fetüse dönüşür. Doğuma kadar fetüs de değişiklikler geçirir.

Doğum öncesi gelişmenin yaklaşık zaman tablosu

Doğum öncesi gelişme üçer aylık üç döneme bölünür. İlk iki ay içinde canlı bir embriyoya dönüşür. Embriyo, bütün beden organlarının geliştiği üç tabaka ortaya çıkarır.

İkinci üç aylık zaman içinde insan gelişimi bir fetüs aşamasına ulaşır. Üçüncü üç aylık dönemde de artık bütün organların doğum sonrasına uyum yapabilecek şekilde gelişimleri tamamlanır.

İlk Üç Ay Birinci Ay

Önce üç hücre tabakası oluşur: (1) ektoderm, duyu organları ve sinir sisteminin geliştiği tabaka (2) mezoderm, dolaşım sistemi, iskelet ve kasların geliştiği tabaka (3) endoderm, sindirim ve bazı salgı bezi sistemlerinin geliştiği tabaka. Bağırsak sistemi, akciğer, karaciğer ve böbrekler gelişmeye başlar.

İlk Üç Ay İkinci Ay

Kemikler ve kaslar vücudun yapısını ortaya çıkarmaya başlar. Yüz ve boyun gelişerek bir insan görünümü verir.

Kol ve bacak gelişmeye başlar. Kaslar ve kıkırdaklar gelişir. Cinsiyet organları belli olur.

İlk Üç Ay Üçüncü Ay

Cinsiyet farklılaşması devam eder. Ses telleri oluşur ve sindirim sistemi faaliyete başlar. Mide hücreleri salgı salgılamaya başlar; karaciğer bağırsaklara safra gönderir. Böbrekler idrarı işlemeye başlayarak faaliyete geçer.

İkinci Üç Ay Dördüncü Ay

Vücudun alt tarafının büyüme hızı artar, öyle ki kafa vücudun 1/4'ünden daha küçük olur. Kas olgunlaşması artarken refleksler daha aktif olur. Fetüs kıpırdamaya başlar, anne kol ve bacak hareketlerini algılayabilir.

İkinci Üç Ay Beşinci Ay

Deri türevleri de ortaya çıkmaya başlar -- saçlar, el ve ayak parmaklarında tırnaklar. Kemikler "kemikleşmeye" başlar ve hareket verir. Fetüs bir bütün olarak hareket eder.

İkinci Üç Ay Altıncı Ay

Üçüncü aydan beri kapalı olan göz kapakları açılır kapanır; gözler tamamen şekillenir. Dilde duyu tomurcukları oluşur, bunlar yetişkindekilerden daha çoktur.

Üçüncü Üç Ay Yedinci Ay

Bu andan itibaren organizma anne bedeni dışında yaşayabilir. Beyin oldukça gelişmiştir. Yedi aylık bebek bir çok amaçlı tepkiler yapabilecek seviyeye gelmiştir.

Üçüncü Üç Ay Sekizinci-Dokuzuncu Ay

Bu son aylarda organlar ve fonksiyonları üzerinde son rötuşlar yapılır. Vücudun her yanında yağlar oluşur, bunlar vücut hatlarını düzgün ve yuvarlak yapar. Hareket yeteneği çok artmıştır ve

pozisyonunu sık sık değiştirir. Ve fetüs anne karnından dışarda bedensel bağımsızlığını sürdürecektir bir yetenekte doğar.

Okul Öncesi Çeşitli Gelişim Alanları

Bedensel Gelişim ilkeleri:

1) Gelişim bir sıra izler.

Baştan ayağa

İçten dışa (3-8. hafta: embriyo

Endoderm>solunum sistemi;

mezoderm> iskelet ve kaslar;

ektoderm> sinir sistemi

Genelden özele

Gelişimde bireysel ayrılıklar vardır. Her birey değişik ve tektir.

Farklı dönemlerde farklı gelişmeler olur.

Bebeklik >> Bedensel ve hareket gelişimi

Ergenlik >> Psikolojik ve cinsel gelişme

Yetişkinlik >>Sosyallik, olgunlaşma

Zaman ve Olgunlaşma

FİZYOLOJİK GELİşME

Sinir sisteminin gelişimi: Bebeklik ve ilk çocukluk çağında gelişim tamamlanır, daha sonra olgunlaşır.

Salęı bezlerinin gelişimi: Doğrudan kana salgırlar ve büyüme ve gelişmede Önemli rol oynarlar. Tiroid bezi, kemiklerin, sinir sisteminin ve kasların gelişiminde önemlidir. Cinsiyet bezleri, cinsel organ ve fonksiyonlarının gelişimini sağlar. Paratiroid bezi, kalp atışı, kan pıhtılaşması, kas ve sinir gelişiminde önemlidir. Pankreas bezi kandaki şekeri ayarlar. Böbrek üstü bezleri duygusal hayatı düzenler, cinsiyet farklılaşması, büyüme vs. ayarlar. Pitüviter bezi az çalışırca cücelik, çok çalışırca devlik ortaya çıkar.

Dolaşım sistemi, kalp ve damar gelişimini içine alır ve yetişkinliğe kadar sürekli gelişir.

Solunum sistemi ağızla akciğer sistemini kapsar ve kanı temizleyerek çok hayati bir rol oynar. Çocukluk çağında yavaş olan bu gelişme, ergenlik çağında çok hızlanır.

Sindirim sistemi ağızda başlar ve beslenme değiştikçe ve arttıkça buradaki gelişme de artar. Kau davranis Beslenmenin dengeli olmasına özellikle dikkat etmelidir.

Boşaltım sistemi, barsaklar, böbrekler ve ter bezleri ile çalışan bir sistem. Çocuklar kısa zamanda bu sistemin çıktılarını kontrol altına alırlar. Ancak gene de bazılarında problemin devam ettiği görülür.

Bebeklik çağı (0-2 yaş, süt çağı)

Yürüme, yemek yeme, tuvaletini söyleme alışkanlığı, temizlik, aileye uyum...

Birinci çocukluk çağı (2-6 yaş)

Yürüme, koşma, yemek kültürü, kontrollü tuvalet ve temizlik, konuşma, cinsiyet rollerini ayırma, basit kavramları bilme - doğru-yanlış, duygular, ayıp gibi- nezaket kuralları

İkinci çocukluk çağı (6-10 yaş)

Çocuksu davranışlar bırakılır, yetişkinler dünyası anlaşılır, toplum törelerine uyulur, akran gruplarında oyun, kendi cinsinin özelliklerini bilme.

Erinlik çağı (10-14 yaş)

Vücuttaki gelişmeler ve hızlı büyümeye alışma, bazılarında endişe ve kaygı..

İlk ergenlik çağı (14-17 yaş)

Yetişkin davranışlar göstermeye başlama, bedensel gelişmeleri kabul eder ve spora yönelir, karşı cinse ilgi duymaya başlar, kendi cinsinin ir davranışlarını gösterir, gruplarda Üyelik ve liderlik yapabilir (çetelerde), bağımsız davranmaya ve kişilik oluşmaya başlar, mesleğe yönelir..

Son ergenlik çağı (17-21 yaş)

Tam yetişkin davranışları, meslek seçme, kişisel bağımsızlık, toplumsal problemlere ilgi, kendi hayat felsefesi, evliliğe gidiş

SOSYAL GELİŞME

2 YAŞ

Yalnız başına oyun, yetişkin rehberliğine ihtiyaç, bebeklerle oynama, kendi adını bilme, sosyal olarak çok ham, diğer insanlar kavramı gelişmemiş. Basit emirlere olumlu tepki gösterme.

3 YAŞ

Başkalarıyla birlikte oynama, başkalarıyla olmaktan hoşlanma, sırasını bilme, kendinin kız veya erkek olduğunu bilme, beceri gerektirmeyen grup faaliyetlerinden hoşlanma, yardıma hazır, sözel istekleri yerine getirme.

4 YAŞ

İşbirliği ile oyun, diğer çocuklarla grup kurmadan memnun, son derece sosyal, serbest düzenlenmiş grup oyunlarını oynama - elim sende, ördek-kaz oyunu, konuşkan, her şeye karışan.

5 YAŞ

İleri işbirlikli oyun, "özel" arkadaşlar, iyi organize olma, sıra gerektiren ve kuralları açık basit masa oyunları, "okul", giysileriyle ve başarılarıyla övünme, Bazı sorumlulukları alıp taşımaya istekli olma.

DUYGUSAL GELİŞME

1 YAŞ

Kendini kontrol, kendi benliğine ve kendine ait şeylere sahiplik duygusu, genellikle kıskanç sahiplik, hayal kırıklığı, değişik seçeneklerden seçim yapamama, bedensel zevklerden hoşlanma, değişime direnç, bağımsız olma, disiplin ve mantıklı şeylerden pek-haya çok şaka ve eğlenmeye yönelik...

2 YAŞ

Konforu sevme, kolay vaziyet alış oluşturma, değişmeye direnmeme, daha emin, kişisel benlik duygusu yüksek, macera aramaya başlama, müzikten hoşlanma.

3 YAŞ

Kendinden emin görünme, konulan sınırlar dışı davranma, genellikle negatif, küstah olabilir, kendini test eder havada, kontrollü özgürlüğe ihtiyacı var.

4 YAŞ

Kendine güvenen, sağlam, uyumlu, ev-merkezli, anneye bağlı olmayı sevmiyor, yetenekli, biraz kendini eleştiren, sorumluluktan hoşlanan. Kurallara uymayı sever.

ZİHİNSEL GELİŞME

2 YAŞ

Kelimeler ve basit cümleler söyler, 272 kelime, basit emirlere uyar, basit resimleri anlar, kitaplara bakmayı sever, kısa süreli dikkat, basit tehlikelerden kaçınır, basit şeyler yapabilir.

3 YAŞ

Basit cümleler söyler, 896 kelime, iletişimde hızlı gelişme, basit hikayeler anlatma, düşüncesini kelimelerle açıklama, çevreyi anlamak isteme, sorulara cevap verme, hayal kurup anlatma, bazı kreş şiirlerini ezberden okuma

4 YAŞ

Mükemmel cümleler kurar, 1540 kelime, sonsuz sorular sorar, genelleştirmeyi öğrenme, yüksek hayal gücü, drama yapar, hayalden basit objeler çizebilir.

5 YAŞ

2,072 kelime, uzun masallar anlatma, emirleri anlar ve anlatabilir, kendi adını okuyabilir, 10'a kadar sayar, kelimelerin anlamını sorar, renkleri bilir, gerçek - hayal ve yalan arasındaki farkı bilmeye başlar, çevreye, şehirlere, dükkanlara ilgi duymaya başlar vs..

Orta Çocukluk Yaşlarında Sosyal ve Duygusal Gelişim

5-6 YAŞ

- Gelişim Psikolojisinde 6-12 yaşları arasına "Orta Çocukluk" (Middle Childhood) çağları denir. Bu, ilk çocukluk dönemi ile ergenlik (adolescence) arasındaki bir dönemdir.

- Bu dönem tam oyun dönemidir.
- Çocuk başka çocuklarla ve oyuncaklarıyla oyun oynar.
- Bazı basit oyunların kurallarını koyar.
- Bazen oyunda hayalle gerçeği birbirine karıştırır.
- Bedensel gelişmenin verdiği bir enerji ve kendine güven, sosyal davranışlarına da yansır.
- Kendi kararlar verir, emreder, küfreder. Yetişkin davranışlarını taklit eder.
- Başkalarının duygularına karşı duyarlıdır.
- İçinde bulunduğu ailenin tepkilerine göre "iyi", "kötü", "doğru" gibi kavramlara göre davranmaya başlar.
- Ahlaki gelişimin başlaması
- Başkalarının duygu ve ihtiyaçlarını anlamaya başlama

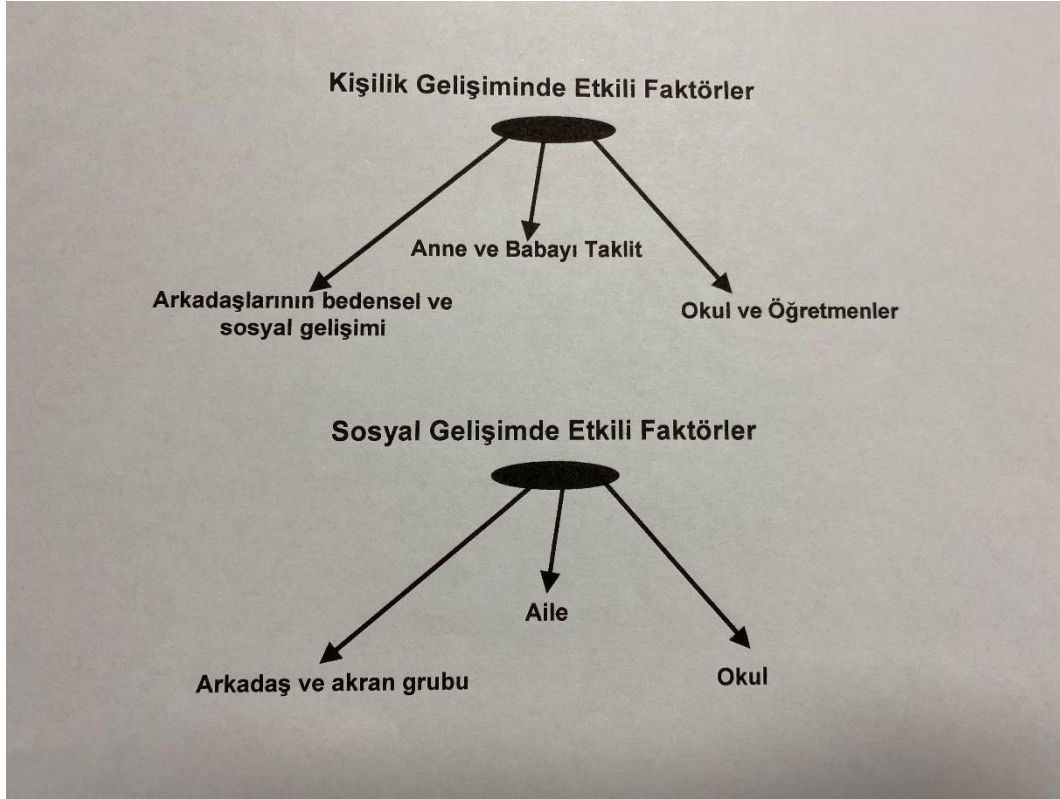
7-8 YAŞ

- Arkadaşlar son derece önemli olmaya başlar.
- Kızlar kızlarla, oğlanlar oğlanlarla oynamaya başlar.
- Çocuğun bir dostu, bir düşmanı olabilir.
- Olaylara, başkalarının bakış açısından da bakabilir. Ancak bakışı gene de doğru-yanlış, siyah-beyaz, mükemmel-korkunç şeklindedir.
- Yaptıklarını doğru ve mükemmel yapmaya özen gösterir.
- Gruplarda, organize oyunlarda, çetelerde güvenlik arar.
- Kendisinden daha küçük çocuklarla oynamayı sever.
- Okul ödevlerini yapmadığında huzursuz olur.
- Kurallar ve törenlerle ilgilenir.

9-11 YAŞ

- Anne-baba ve diğer otoriteleri yanılabılır güçler olarak görmeye başlar.
- Yapay diller, gizli kodlar, kendilerine ait kurallar ve törenler ortaya çıkar.
- Bir grup veya kulübün üyesi olmaktan hoşlanır.
- Yarışmalı sporlara ilgisi artar.

- Yetişkin otoritesine karşı çıkma ve patlama durumları daha az ve hafif olmaya başlar.

BİLİŞSEL GELİŞİM ve DİL GELİŞİMİ

Çocuklarda ve ergenlerde bilişsel gelişim aşamaları

Çocuklar, küçük yetişkinler değildir. Onlar 15 yaşına veya yetişkinliğe ulaşıncaya kadar, yetişkinler gibi düşünemezler.

"Başkaldırı Edebiyatı" ve "Aşk Ahlakı"

Piaget'nin bazı temel kavramları

Organize olmuş davranış ve algılama kalıplarına şema (kalıp) deniyor. (emme, adalet kavramı, tutuculuk..)

Özümleme (assimilation): yeni durum, nesne ve olayları var olan şemalar içine yerleştirme. Şemalarda niceliksel değişme

Uyumsama (accommodation): Yeni durumlarda yeni şemalar yaratma. Niteliksel değişme.

Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kademeleri

Gelişim aşaması ve Karakteristik Davranış ,yaklaşık yaş

Duyusal Motor Dönem (0 - 24 ay)

Refleks Dönemi (0-2 aylar)

Emme, yakalama gibi basit refleksler.

İlk tekrarlama tepkileri (2-4 aylar)

Parmaklarını sürekli açma-kapama gibi kalıp tekrar davranışları.

İkincil tekrar tepkileri (4-8 aylar)

Karyolanın üzerine asılmış hareketli şeylere ayak veya eliyle vurarak sürekli hareket ettirmek gibi.

Gelişim aşaması ve Karakteristik Davranış

yaklaşık yaş

Duyusal Motor Dönem (0 - 24 ay)

İkincil tepkilerin koordinasyonu (8-12 aylar)

Tepkiler karmaşık ve amaçlı şekilde koordine edilir. Saklanan bir şeyi bulmak için bir nesnenin arkasına "amaçlı" hareket. Üçüncü derecede tekrar tepkileri (12-18 aylar)

Bebek daha amaçlı hareketleri tekrar eder. Oyuncaklarını almak için bazı nesneleri kullanır. Yastığa çıkarak bir oyuncak alma..

Zihinde bağlantılar kurarak yeni araçlar icat etme (18-24 aylar) Zihninde temsili bir ortam yaratma belirtileri. Yavaş yavaş problem çözme Zbasamaklarını kafasında kuruyor gibidir (ama henüz tepki yok). Biraz geciken taklitler.

İşlem Öncesi Dönem (2-7. yıllar)

İşlem Öncesi Dönem (2-4. Yıllar)

Dil gelişimi bir hayli ileri fakat konuşma ben-merkezli. Basit hareketleri oyunlarından ziyade sembolle göstermekten hoşlanma. Etkileşimli akıl yürütme. Nesnelerin kendisi olmadan hafızada canlandırma ve bu sözcüklerle konuşma.

Sezgisel Dönem (4-7. yıllar)

Konuşmada ben-merkezcilik azalır, sosyal konuşma ortaya çıkar. Bazı alanlardaki mantıksal kavramları sezgisel olarak anlar. Nesnelerin bir yönüne dikkat ederler. Kavramlar işlenmemiş. Sihirsel artma, eksilme ve kaybolmaya kolayca inanma.

Etik açıdan doğrunun altındaki prensibi anlamıyor. Oyun kuralları geliştirmekten ziyade yap-yapma emirleri yerine getiriliyor.

İşlem Öncesi Dönem (7-11. yıllar)

Eşyanın korunumu gelişmemiş. Sivri ve yayvan bardaklardaki eşit miktar sular eşit görülemez.

Tek yönlü mantık. A=B ama B-A anlaşılmaz.

Hayal dünyası geniş. Her şeyi canlandırıp konuşabiliyor. Bebeğine darılıp saatlerce konuşmuyor.

Somut İşlemler Dönemi (7-11. yıllar)

Organize ve mantıklı düşünme. Çoklu sınıflandırma, nesneleri mantıklı sıraya koyma, eşyanın korunumu prensiplerini kavrama yeteneği. Somut problem çözmeyi yapabilme.

Birçok aritmetiksel işlemi zihinden yapabilme. $3+4=7$ and $7-4=3$, vs.)

Mantıksal sınıflandırmalar (renkler, uzunluk gibi) yapabilme. "Sayı", "hayvan" gibi kategoriler oluşturarak içini doldurmaya başlar.

Soyut İşlemler Dönemi (11-15. yıllar)

Düşünme daha soyut olur, soyut mantık prensiplerini işleir. Hipotezler oluşturur ve test eder, tümünden gelim, tüme varım gibi zihinsel işlemleri ve byapabilir. Somut bağlantılardan ziyade soyut kavramlarla rahatça düşünebilir.

Soyut mantıksal sistemler çalışır. Oranlar, cebirsel dönüştürmeler ve diğer saf soyutlamalar yapılır. Eğer $a + b = x$ ise $x = a + b$. Eğer $ma/ca = IQ = 1.00$ ise $Ma = CA$.

Mantıksal akıl yürütmeler (klasik mantık) yapılabilir.

Aynı yaşlardaki çocuklarda dil gelişimi benzer özellikler gösterir. Dil gelişimi, bilişsel ve bedensel gelişime paralel olarak yürür.

Örneğin, dişlerin çıkması

Dil gelişimi konusunda farklı görüşler (akımlar) vardır. Bunlardan en yaygın ikisi Davranışçı görüş ve Psiko-Linguistik görüştür.

Davranışçı Dil Gelişimi Görüşü:

Dil, davranışçı öğrenme kuramlarına uygun olarak öğrenilir. Çocuk, çevreyi taklit ederek, doğru kelimeler ve cümleler söylediğinde ödüllendirilerek öğrenir.

Psiko-Linguistik Dil Gelişimi Görüşü:

İnsan, dil öğrenmek için özel bir mekanizmaya sahiptir. Çocuk yürümeyi nasıl öğreniyorsa dili de öyle öğrenir.

İnsan doğuştan dil ve konuşma yeteneğiyle doğar. Önce çevresindeki sesleri dinler, bunları anlamaya ve benzerini çıkarmaya çalışır. Ardından sözcükleri kullanarak cümleler kurar, kendisini anlatmak ve çevresini anlamak için...

Çocuklarda dil gelişimi tablosu

0-3 ay

Seslere başını çevirir. Mırıldanma ve gülümsemeyle karşılık verir.

3-6 ay

Anlaşılmaz sesler çıkarır (bababa, gagaga). Ismine yanıt verir. "Ce" oyunu oynamaktan hoşlanır.

6-12 ay

Sözcükleri taklit eder. "Hayır"a tepki verir. "Anne", "baba" gibi sözcükleri söyleyebilir. Kolay heceleri söyleyebilir (da, go, ga).

2-18 ay

Sözcük dağarcığı 5-20 arasındadır. Basit direktifleri takip eder. İsmine karşılık verir. Bay bay yapmak. İki basit sözcükle basit cümle kurar. Örneğin "Baba gitti".

18-24 ay

İki ya da dört sözcükle cümle kurar. Bilinen insanların, nesnelerin ismini bilir. Yaklaşık 50 sözcük bilir.

24-36 ay

İki aşamalı direktifleri takip eder. ("oyuncağını getir" ve "koltuğa koy.") Dört-beş sözcüklük cümleler kullanır. "Neden" soru tipini kullanır, basit sorular sorar.

3-4 yaş

Çok sayıda sorular yöneltilir. Kendine ait öyküler uydurur ve yaptıklarını anlatır. Yaklaşık beş- altı sözcüklü cümleler kurar. Zamanı algılar (yarın, daha sonra, gelecek hafta gibi)

4-5 yaş

Daha uzun ve içinde ailesinin de olduğu öyküler yaratabilir. Beş sözcükten daha fazla sözcük içeren cümleler kurar. Gelecek zamanı kullanır (Örneğin; "Yarın anaokuluna gideceğim." gibi).

KİŞİLİK GELİŞİMİ ve AHLAKÎ GELİŞİM

Birisinin kişiliğinden (şahsiyetinden) bahsettiğimizde, onu diğer kişilerden farklı kılan ve belki de onu biricik yapan özellikleri kastediyoruz. Kişiliğin bu yönlerine bireysel farklar denir.

Bazı insanlar sinirlidir, bazıları değil; bazı insanlar içedönüktür, bazıları dışadönük; bunun gibi özellikler vardır.

Mizaç, kişiliğimizin genetik temelli, doğuştan gelen özelliğidir.

Eskiden her şeyin dört unsurdan yaratıldığına, bunların her insanda kullanılış miktarının da insan mizacını (huyunu) etkilediğine inanılırdı.

Bu dört unsurun miktarına göre insanlar da dört tiptir. Kanlı insanlar sıcak ve sulu. Canitez insanlar sıcak ve kuru. Soğukkanlı insanlar soğuk ve sulu. Melankolik insanlar soğuk ve kuru. Bazı insanlar acil durumlar karşısında sakin davranırlar; bazıları korkarlar veya başka duygular gösterirler. (normallikten nevrotikliğe)

İçedönüklük - Dışadönüklük

Beden yapısı ve mizaç ilişkisi

1. Ectomorph insanlar: İnce, uzun insanlar.
2. Mesomorph insanlar: Kütük gibi, geniş omuzlu, kaslı beden yapısı.
3. Endomorph insanlar: Tombul, armut şekilli insanlar.

KİŞİLİK GELİŞİMİ TEORİLERİ

1. SOSYAL ÖĞRENME / DAVRANIŞÇILIK
2. KARŞILIKLI ETKİLEŞİM
3. PSİKOANALİTİK TEORİ
4. BİLİŞSEL GELİŞİM TEORİSİ

I. SOSYAL ÖĞRENME / DAVRANIŞÇILIK

A. TEMSİLCİSİ: B. F. SKINNER

B. TEMEL İLKELERİ

1. Psikoloji hayvan davranışlarını inceler
2. Sadece açık davranışlar bilimsel incelemenin konusudur
3. Davranış, uyaran ve tepki mekanizması içinde anlaşılır. "Şartlanma? ödül ve ceza tepkileri ile oluşturulur.
4. Kısaik Şartlanma--verilen bir uyarana tepkiyi sağlama
5. Sosyal Öğrenme--beğenilen modellerin taklit edilmesi
6. Kişilik = öğrenilmiş davranış

II. KARŞILIKLI ETKİLEŞİM

A. TEMSİLCİSİ: C.H.Cooley ve G. Herbert Mead

B. "AYNA BENLİK"E BAKMA (COOLEY)

C. GENELLEŞTİRİLMİŞ DİĞERLERİ (MEAD)

BEN

Coşkun, atılgan

düzensiz, alelacele

dediğim dedik

AYNADAKİ BEN

Kendine hakim, kontrollü

Düzenli, metodlu

Önceden tahmin edilebilir

gösterici, açık

düşüncesiz davranan

mantıksız

sübjektif

ham, ilkel

uyumsuz

kendi başına hareket eden

içten-yönlendirmeli

Sakin, ciddi, pasif

Aklı başında

İnce eleyip sık dokuyan

Objektif

Nazik, görmüş geçirmiş

Uyumlu, itaatkar

Geride durup gözleyen

Başkalarınca-yönlendirilen

III. PSİKOANALİTİK TEORİ

A. TEMSİLCİ: Sigmund Freud

B. KİŞİLİĞİN UNSURLARI

1. İD--zevk prensibi üzerine çalışır ve tatmin arar

a. cinsel enerji (libido)

b. saldırganlık

2. EGO-- İd'i gerçeklik prensipleri doğrultusunda yönlendirir. Ego savunma mekanizmaları kullanır (bastırma, yansıtma, yüceltme, aklileştirme, tersine çevirme).

3. SÜPER-EGO (Bilinç)

Erickson'un psikososyal gelişim kademeleri

Kriz dönemleri	İyi geçirilirse	Kötü geçirilirse
İlk yaş Güven-güvensizlik	Ümit	Gelecek korkusu
İkinci yaş otonomi, utanç-şüphe	İsteklilik	KontROLSÜZLÜK duygusu
3-5 yaşları girişimcilik-suçluluk	Girişimci faaliyet	Cezalandırılmaktan korkma
6 yaş erinlik çalışkanlık-aşağılık duygusu	Beceri ve aletlerle uğraşma	Yetersizlik ve aşağılık duygusu
Ergenlik kimlik karmaşası-rolünü arama	Sadakat	Kimliğini karıştırma
Erken yetişkinlik yakınlık-yalıtılmışlık	Sevgi	Kaçınma
Orta yaşlar üreticilik-verimsizlik	Özen	Düşkünlük, can sıkıntısı
Yaşlılık benlik bütünlüğü, umutsuzluk	Bilgelik	Yaşamaktan iğrenme

Freud ve Erikson'un bir arada değerlendirilmesi

Erikson

Temel Güven - Güvensizlik (anne çok önemli)

Özerklik - Utanç, kuşku (tuvalet eğitimi, müsrif-tutucu)

Girişimcilik - suçluluk (3-7 yaş)

(meraklı, keşif, soru), kompleksler

Çalışkanlık aşağılık duygusu (başarı, rekabet)

Kimlik kazanma- rol karmaşası (ben kimim? bunalım), (haz almaya yönelik cinsellik)

Freud

Oral

Anal

Fallik

Latent

Yakınlık - yalıtılmışlık (iş ve eş bulma, toplum adamı)

Genital

Üreticilik - Verimsizlik (eve ve işe yerleşir, işte yükselir, çocuk yetiştirir)

Benlik bütünlüğü – umutsuzluk (emeklilik, hayatı değerlendirme)

IV. BİLİŞSEL GELİŞİM

A. TEMSİLCİ: Jean Piaget

B. METOD--Farklı yaşlardaki çocuklara testler uygulayarak cevapları karşılaştırma

C. BİLİŞSEL KADEMELER

1. SENSORİ-MOTOR (0-18 Aylar)

a. Çevre ile iletişim kurma

b. Asimilasyon

c. Accomodation

2. İŞLEM ÖNCESİ DÖNEM (18 aydan 6-7 yaşına)

a. Sembollerle uğraşma

b. Hala ben merkezli

3. SOMUT İŞLEMSEL DÖNEM (6/7 - 11/12 yaşlar)

Sohbeti anlıyor, sınıfa dahil olma

4. FORMAL (SOYUT) İŞLEMLER DÖNEMİ (11/12+)

a. Düşünme bilinçleşiyor, tümdengelimci, soyut

b. Hipotezler kuruyor

c. Oyunun kurallarını koyuyor, otoriter davranmaya başlıyor

ÖĞRENME VE ZEKA

Öğrenmeyi etkileyen faktörler nelerdir?

-Zekâ

-Dil

-Yetenek ve ilgi

-İhtiyaç

-Uygun çevre şartları

-Motivasyon (güdüleme)

-Dikkat

-Öğrenmeye hazır olma

Woolfolk'a göre zekâ, bireyin kalıtım ya da öğrenme ürünü zihinsel işlevleri, bilgiyi edinme, hatırlama, geri getirme ve problem çözme ya da dünyaya uyum sağlamada kullanma yetenekleri

Piaget'e göre zekâ,

çevre ile uyuşma, düşünce ile aksiyonun örgütlenmesi ve yeni baştan organize edilmesi demek olan belli bir uyumlu davranış örneğidir.

Psikologlar zekâyı bir kapasite olarak tanımlarken, eğitimciler zekâyı yetenek olarak tanımlamaktadır.

Spearman'a göre g (genel zeka) faktörü, zekâ test maddelerinde performansı belirleyen temel unsurdur. Ayrıca her birine s denilen özel faktörler de belli yeteneko ya da testlerde belirleyici rol oynamaktadır.

Louis Thurstone Küme Etmen Kuramı

Zekâ belli sayıda birincil yeteneğe bölünebilir.

"Birincil yetenek" dediği kavramla; sayısal problem çözme, sözel kavrama, bellek ezberleme, genel akıl yürütme, sözel akıcılık (sözcük türetme vb.), şekli ilişkilerini görebilme, algısal hız dediği yedi faktör vardır.

Guilford ise, 120 zekâ faktörü saptamıştır.

Edward Thorndike zekâyı soyut, mekanik ve toplumsal olmak üzere üç türe ayırır.

Howard Gardner zekâyı sözel, müzik, şekilsel, mantıksal, matematiksel, kendini tanıma, başkalarını anlama ve bedensel diye yedi türe ayırmaktadır.

Stenberg'e göre zeka çeşitli bileşenlerden meydana gelir.

1. Yaşantılardan yararlanma ve öğrenme yeteneği.
2. Soyut düşünme ya da akıl yürütme yeteneği.
3. Değişen ve belirsiz bir dünyanın kaptislerine uyma yeteneği.
4. Kişinin yapması gereken işleri süratle gerçekleştirmesi, kendini güdüleme yeteneği.

Zekâ, ne kalıtımın ne de çevrenin tek başına etkilediği bir unsur değildir, her ikisinin de sentezidir.

Bunu şu şekilde formüle etmek mümkündür:

$Zekâ = çevre * Kalıtım$.

W. Stern, zekâ yaşının kavramını geliştirdi. Testte kazanılan puan toplamının, kronolojik yaşa olan oranı alınıyordu. Amerikalı psikolog Terman zekâ bölümü kavramını getirdi. $Zekâ \text{ Bölümü} = Zekâ \text{ Yaşı} / Takvim \text{ Yaşı} * 100$

Son yıllarda Zekâ kavramı, klasik zekâ anlayışından farklı bir boyuta taşınmıştır. Yapılan araştırmalara göre zekâ testlerinden alınan puanlar çoğu ülkede geçen elli yıl içinde yaklaşık on beş puan artmıştır.

Zekanın tek tip olduğunu, doğuştan sabit bir düzeyde gelip hep aynı düzeyde kaldığını savunan eski inançlar, Howard Gardner'ın Çoklu Zeka Teorisi ile yıkılıyor.

Gardner'a göre yedi tip zeka doğuştan her çocukta değişik düzeylerde bulunuyor ve küçük yaşlardan başlayarak yaşam boyu bütün zeka tipleri geliştirilebiliyor.

Ottman, çocuğun duygusal dünyasında uzmanlaşmasına yardım ederek yetişkin dünyasına hazırlanmasının çocuğun IQ'sundan daha önemli olduğunu söylemektedir. Gottman, çocuğun sağlıklı duygusal hayatını, "duygusal zekâ" (emotional intelligence) olarak adlandırıyor.

Gardner, 7 tip zekayı,

- dilsel zeka,
- görsel zeka,
- matematik zekası,
- harekete dayalı (bedensel) zeka,
- müzik zekası,
- kişilerarası (sosyal) zeka ve
- kişinin kendine dönük zekası

olarak adlandırıyor.

Robert Coles, "Çocukların Ahlâk Zekası" adlı kitabında, ailelerimizin ve ona bağlı olarak çocuklarımızın ahlak dışı oluşunu eleştirmekte, doğruluk-yanlılık duygusunu geliştirebilen ve şahsi menfaatlerine aykırı olsa bile bu duyguya göre hareket etmeye istekli olan insanları yetiştirmenin bir uygarlık misyonu olduğu vurgulanılmaktadır.

ÖĞRENME TEORİLERİ VE KLASİK ŞARTLANMA

ÖĞRENME TEORİLERİ - 1

KLASİK KOŞULLANMA (Ivan PAVLOV)

Öğrenme teorilerinin çoğunu iki ana grupta toplamak mümkündür:

- Davranışçı Teoriler (Behaviorizm)
- Bilişsel Teoriler (Cognitiv)

Davranışçı Öğrenme Kuramlarının Temel İlkeleri

İnsanların öğrenmesi ile hayvanların öğrenmesi aynı kurallar içinde olur. İnsanda ve hayvanda öğrenen şey organizmadır. Öğrenme, organizmanın davranışında bir değişikliğin olmasıdır.

Öğrenmede hayvan ve insan davranışlarını benzer olarak alanlara davranışçı ve geliştirdikleri kuramlara davranışçı kuramlar denilmiştir.

Davranışçılar, öğrenmeyi uyarıcı ile davranış arasında bağ kurma işi olarak görmektedirler. Bu yüzden davranışçıların genel adlı U-T (uyaran-tepki) kuramcılarıdır.

Davranışçılar, insan zihnini doğuştan boş olarak kabul ederler. Her şey sonradan öğrenilir.

Davranışçılar, "öğrenme" teriminden ziyade "koşullanma" terimini kullanırlar. Organizma çevreden gelen uyarıcılara tepki göstererek öğrenir.

Öğrenme, anlaşılabilir ve açıklanabilir. O nedenle de organizmanın (kara kutu) içinde olanlarla değil, dışa yansıyan hareketleriyle ilgilenilmelidir.

Davranışçılara göre, davranış değişmesine neden olan üç temel öğrenme süreci vardır. Bunlar: klasik koşullanma, edimsel koşullanma ve gözlem yoluyla öğrenmedir. Bu üç kuram davranış değişmesini farklı yorumlarla açıklamaktadırlar.

Klasik Koşullanma (Ivan Pavlov)

Pavlov kontrollü bir deneysel ortam oluşturduktan sonra, köpeğe düzenli olarak, yiyecek vermeden hemen önce zil sesi vermiştir.

Bu ilişkiyi pek çok kere tekrarladıktan sonra, yiyecek vermediği durumlarda da zil sesini duyduğu zaman, köpeğin salya salgıladığını görmüştür. Diğer bir deyişle köpek zil sesine salya akıtmasını öğrenmiştir.

Koşullanmanın olması için, öncelikle yiyecek-salya örneğinde olduğu gibi, doğal bir uyarıcı-tepki bağının olması gerekir.

Koşullu uyarıcının koşulsuz uyarıcıdan hemen önce verilmesi, iki uyarıcının birleştirilmesi gerekir. Pavlov'un deneyinde köpek, zil sesi ile eti birleştirmektedir.

Koşullu uyarıcı ile koşulsuz uyarıcı bağının tekrarlanması gerekir. Ancak bazı korku yaratan durumlarda tek bir yaşantı da öğrenmeyi sağlayabilir.

Gagné, klasik koşullanmayı işaret öğrenme olarak tanımlamaktadır. Zil etin geleceğinin habercisi, işaretidir. Günlük hayatımızda bizi davranışa yöneltten kapı zili, saat zili, trafik işaretleri karşısında gösterdiğimiz davranışlar birer işaret öğrenmedir.

Bazı durumlarda organizma, bir uyarıcı karşısında gösterdiği koşullu tepkiyi benzer durumlarda da gösterir. Buna uyarıcı genellemesi denir. Pavlov yaptığı deneylerde köpeğin farklı tonlardaki zil seslerine de salya salgıladığını göstermiştir. Benzer şekilde doktordan korkan bir çocuk, beyaz gömlek giyen kasaptan da korkabilir. Polis, itfaiye, cankurtaran arabaları benzer tepkiler alırlar.

Watson, beyaz fare ile oynayan küçük bir çocuğa, o fareye her dokunuşunda "korkutan bir gürültü" çıkartarak çocuğun fareden korkmasını sağlamıştır. Daha sonra çocuğun beyaz tavşandan ve hatta ak sakallı Noel Baba'dan bile korktuğu tespit edilmiştir.

Sönen bir davranıştan sonra tekrar uyaran-tepki bağı, eskisinden daha kolay kurulur.

Klasik koşullanma yoluyla kazanılan davranışlar koşullu uyarıcı-koşulsuz uyarıcı bitişikliği ortadan kaldırıldığı zaman giderek azalır ve kaybolur. Buna **davranışın sönmesi** denir.

Klasik koşullanma, insanların karmaşık bilgileri öğrenmesini açıklayamamaktadır. Ancak insanların, belli bir nesneye ya da olaya karşı gösterdiği bazı duyuşsal tepkilerin klasik koşullanma ile öğrenildiği sanılmaktadır.

Bilgiler için değil ama, tutumlar, ilgiler ve duygularla ilgili öğrenmelerde klasik koşullanma kullanılabilir. Bazı boş inançlar da bu biçimde öğrenilebilir.

Klasik koşullanma ile açıklanan diğer bir öğrenme de fobik tepkilerdir.

"Okul korkusu" veya "sınav korkusu" ve hatta "Matematik korkusu" denen duygular, klasik koşullanma programları ile azaltılabilir veya giderilebilir.

"Hayat en acımasız öğretmendir; önce acı tecrübeleri yaşatır, not verir, daha sonra da ondan ders almanızı ister"

Algı (Perception)

Algı, uyarıların seçimi, düzenlenmesi ve yorumu aşamalarını kapsar.

Algı, duyumların beyinde zihinsel işlemlere tabi tutulmasıyla ortaya çıkar.

Göz bakar, beyin görür.

Algı, duyumların bizim motivasyonumuza, beklentilerimize ve geçmiş deneyimlerimize göre, zihnimizde yeniden canlandırılmaasıdır.

Algı, duyumlar ve hafızanın ortak çalışması sonucu oluşur.

Duyumsal girdileri anlamlandırarak, algı bilgileri hafızada depolanacak şekilde hazırlar.

Varlıklar görüldüğü gibi değildir.

Bizim algıladığımız, gerçekte orada olandan farklıdır.

Çevreden gelen uyarıların seçiminizi etkileyen birçok faktör vardır.

Algıda seçicilik: dikkat etme

Algıda seçiciliği etkileyen faktörler iki çeşittir: uyarı faktörleri ve kişisel faktörler.

En çok karşılaşılan ve en önemli uyarı faktörü zıtlıktır.Yani uyarının çevresinden ve diğer uyarılardan aşırı farklı oluşu.

- Yoğunluk
- Boyut
- Hareket
- Tekrar (TV reklamları)
- Yenilik-aşinalık
- Bold, italik

Algıda seçicilikte kişisel faktörler

Televizyonda Fenerbahçe-Galatasaray maçı seyreden Fenerbahçeli ve Galatasaraylı iki arkadaşın kritik durumları yorumlayışları farklıdır.

Algıda seçicilik algılayıcının kişisel özelliklerine bağlıdır.

İnsan görmek istediğini görmeye eğilimlidir.

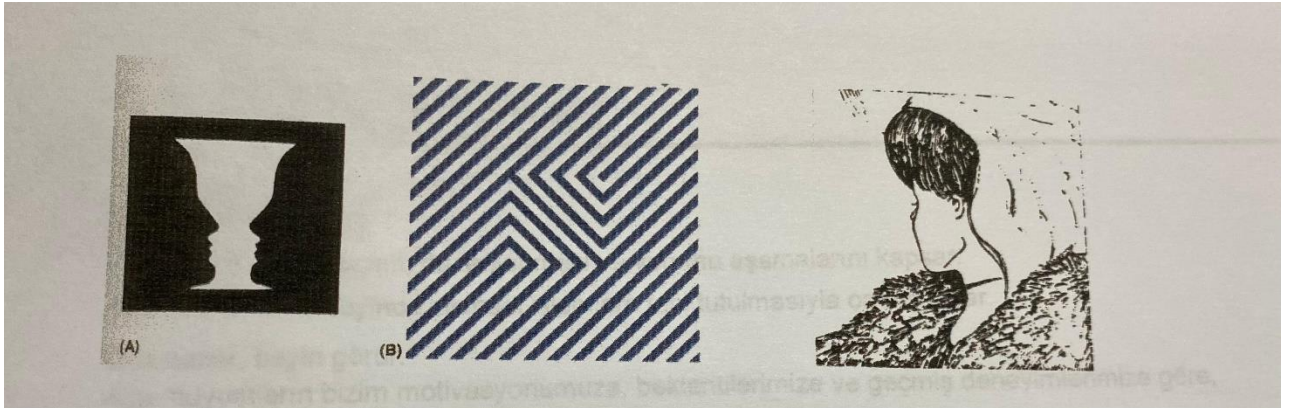
Genellikle bir şeyi istediğimiz veya beklediğimiz şekilde algılarız.

Psikolojik olarak bir şeyi algılamaya hazırlandığımız zaman, zihnimizi onu algılamaya hazırlarız (önhazırlık, beklenti).

Algı Düzeni

Burada ne görüyorsunuz ?

Figür-zemin ilişkisi

The Cht Sht By The Door.

Biz tek tek sesleri duymayız; onları kelimeler ve cümleler haline getirerek algılarız. Gözümüz de retinaya düşen görüntüleri tanıyabileceğimiz eşyalar ve olaylar haline getirerek tanır. Elinizi tutan sıcak bir eli, derimizdeki binlerce algılayıcı bir bütün olarak algılar.

Özet:

Erken çocukluk gelişimi, karakter eğitimi, oyunla öğrenme.

Olası Kaynaklar:

- Jean Piaget teorileri
- Maria Montessori (*The Montessori Method*)

APA Örnekleri:

- Montessori, M. (1964). *The Montessori method*. Schocken Books.

Bu çalışmada yer alan bilgiler; çeşitli kitaplar, akademik makaleler, internet siteleri, blog yazıları, sosyal medya içerikleri ve basılı/görsel medya kaynaklarından derlenmiştir.

Şeref Oğuz, Tomorrow, Erkan Ayan, Özcan Üçkardeşler, Prof. Dr Ulvi Saran, Girişimci Kafası gibi yazarlardan da alıntı yapılmıştır